บทที่ 2

หลักการและระเบียบวิธีการจัดลำดับ

2.1 ทบทวนวิธีการจัดลำดับ

METHOD	DESCRIPTION	APPLICATION	Source
Horizon Scanning	• Looking across an area to identify future challenges and opportunities • It can range from systemic to more open exploration of an area • It can be near-term or look for issues at the limit of current thinking	• Spot key issues before undertaking an in-depth analysis of interaction and social context	"Strategic futures planning, suggestion for success" (www.foresight.gov.uk), by Andrew Jackson, March 2005
Delphi	• Type of consultation • A two stage process starting with a questionnaire to seek initial views from a wide range of experts. • The responses are collated and sent out again to the contributors for comments • The experts are also asks to assess their relative level of competence in answering the questions	• Get and overview of what is happening in an area of science ***CAUTION:*** it dose not encourage interaction and it is very dependent upon experts finding the time to complete a series of questionnaires	
Trend Analysis	• Extrapolating historical data forward • More suited when looking at an issue that takes time to change, rather than an issue that is very responsive to immediate pressure	• Testing policy robustness and spotting developing problems ***CAUTION:*** its great weakness is that the future is rarely an extrapolation of the past	
Driver Analysis	• Spotting the factors which are driving and shaping the trends and considering possible future interactions • Suited to do a detailed study of interactions, looking for critical factors which are likely to shape the future • Suited to use as the basis for the development of scenarios, roadmaps or visions	• Testing policy robustness and spotting developing problems ***CAUTION:*** - If used for a detailed study the challenge is to quantify the relationship between the different drivers - If used for the development of scenarios, the challenge is to decide which of the many scenarios will be built from the information gathered	
Scenarios	• Pictures of what the future might look like • Internally consistent and built up from an assessment of how trends and drivers	• Test the robustness of policies against a range of future challenges • Spot the unexpected, both potential challenges and	

	might influence the present to create the future • Usually 3 to 4 scenarios are produced	opportunities • Explore the context into which strategies and policies can be played out	
Visioning	• Creating a rich picture of what the future might look like based on less rigour and more imagination	• To increase the chances of a vision having success, it should have a ring of truth. The best way to achieve this is ifor the vision to reflect emerging patterns that will strike a chord with those hearing it	
Roadmap	• In the broadest sense, roadmaps set out the steps to achieve a desired goal • A technology roadmap often includes an assessment of the social drivers, science drivers, technologies and their applications	• Explore possible future products and the key pieces of science one would need to integrate to deliver those products • Map out specific action one wants to take to deliver a new technology	
Backcasting	• First producing an ideal future and then considering the steps one will need to take to increase the chances of achieving the desired outcome	***CAUTION:*** only possible if one has clear unambiguous aims	
Modeling	• Good data is necessary to build and calibrate models • They can be build when examining the future of a system • It is necessary to have an understanding of the factors that will affect the way the system will change over time • Models can provide metrics to help assess the relative impact of different options in more objective fashion	• To consider a complex issue where debate is focused on people's perceptions rather than evidence ***CAUTION:*** one should be aware of the limitations of the figures produced by the applied model	
Simulation	• Simulated scenarios where a computer model plays all the other parts and one as individual has a chance to see the effects of one's decisions in the complexity	• To communicate the complexity of decisions to a wide audience • To broaden perspectives of implementing policies	
Gaming	• Stakeholders are asked to assume that they find themselves in a scenario and are asked to decide how they would respond	• For owners of policies to see how policies they are setting today may influence the future and how robust they will be in the long term	
Ad Hoc Committee on Health Research Approach	• A five-step process aiming to allocate limited resources efficiently and effectively between a large number of possible research project so as to have the largest possible number of people	• Help decision-makers make rational choices in investment decisions so as to have the greatest reduction in the burden of disease for a given investment	"Investing in Health Research and Development", Report of the Ad Hoc Committee on

	• It analyses mostly biomedical determinants • Cost-effectiveness is measured in terms of DALYs saved for a given cost DALYs: number of years of healthy life lost to each disease		Health Research Relating to Future Intervention Options. WHO, Geneva, 1996
Combined approach matrix	• A relation of the five-step process in priority setting (economic axis) with the actors and factors (institutional axis) determining the health status of a population • It helps organize, summarise and present all available information in one disease, risk factor, group or condition • It facilitates comparisons between the likely cost-effectiveness of different types of interventions at different levels	• Bring together in a systematic framework all information related to a particular disease or risk factor • Identify gaps in knowledge and future challenges • Identify 'common factors' by looking across the diseases or risk factors	"The combined approach matrix: a priority setting tool for health research", edited by Abdul Ghaffar, Andres de Francisco and Stephen Matlin. Global Forum for Health Research, June 2004
Advisory Committee on Health Research Approach	• Multidisciplinary approach based on the analysis of various determinants: biomedical, economic, social, behavioral, etc. • Analysis of health status and the recognition of deficits • Identification of imperatives and opportunities for global health research • Transfer of knowledge to programs which aim to reduce the health deficits	• Analyse the current world health and development conditions and problems • Identify what is known and not known • Identify what the Research Agenda refers to as research 'imperatives' 'opportunities' and ultimately 'priorities' • Develop new knowledge, methodologies and approaches that contribute to problem solving and ultimately to better health	"A research policy agenda for science and technology, to support global health development". The advisory committee on health research. WHO, 1997
Essential National Health Research Approach	• Multidisciplinary and cross-sectoral approach • Systematic analysis of health needs, societal and professional expectations • Involves researchers, policy-markers, health care providers and community representatives • Participatory and transparent process • Facilitates partnership development	• Guide resource allocation and donor investments in health to areas of highest priorities • Address the issue of equity • Direct attention to the most vulnerable groups of the population • Reinforce the links between research, action and policy	"Priority setting for health research: lessons from developing countries". The working group on priority setting, COHRED. In Health Policy Plan, 2000. Vol 15 (2), pages 130-136

Source: Priority Setting for Health Research COHRED, 2006 (5)

2.2 วัตถุประสงค์

2.2.1 เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในแต่ละภาคได้มีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของการวิจัยด้านสุขภาพ

2.2.2 เพื่อพัฒนาทีมวิชาการในภาคใต้ให้มีความรู้ในการจัดลำดับความสำคัญการวิจัยด้านสุขภาพที่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามหลักวิชาการและทำงานได้ต่อเนื่อง

2.2.3 เพื่อให้ได้เอกสารการจัดลำดับความสำคัญการวิจัยด้านสุขภาพในภาคใต้

2.3 วิธีการดำเนินการในการจัดลำดับครั้งนี้

2.3.1 ทบทวนวรรณกรรมการจัดลำดับความสำคัญ และรวบรวมข้อมูลภาระโรคในประเทศไทย

2.3.2 ประชุมทีมวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลานครินทร์ รามาธิบดี และมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติเพื่อกำหนดวิธีการจัดลำดับ การลงน้ำหนักคะแนนเพื่อเรียงลำดับและสร้างแบบสอบถาม

2.3.3 แบบสอบถาม (ตามเอกสารหมายเลขที่ 1) ประกอบด้วย

- ข้อที่หนึ่ง ให้เรียงลำดับโรคที่พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความสำคัญสมควรลงทุนเพื่อการวิจัยสูงสุด 10 ลำดับแรก โดยอาจพิจารณารายชื่อโรคที่มีขนาดของ DALYs สูงเป็น 20 ลำดับแรก ศึกษาใน พ.ศ. 2542 (6) และ/หรือ ข้อมูลโรคหรือภาวะสุขภาพอื่นที่เป็นปัญหาในพื้นที่ รวมทั้งโรคอุบัติใหม่

- ข้อที่สอง จากโรค 10 โรคแรกที่เรียงลำดับแล้วในข้อหนึ่ง ผู้ตอบให้คะแนนจากความรู้ของตัวเองว่าแต่ละโรคมีลักษณะสำคัญในแต่ละด้านคือ ความรู้ที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหา เทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาและระบบบริการสามารถแก้ไขปัญหาได้ดีเพียงใด โดยขีด ☒ ทับตัวเลขที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด โดย 1 = มีน้อยที่สุด, 2 = มีน้อย, 3 = มีปานกลาง, 4 = มีมาก, 5 = มีมากที่สุด

2.3.4 ประชุมทีมงานวิชาการ ในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 2 ครั้ง เพื่อวางแผนดำเนินการทดสอบแบบสอบถาม จำนวน 20 ชุด และ ปรับแก้ไข รวมทั้งวางแนวทางการจัดส่งทางไปรษณีย์และวิธีการติดตามเพื่อให้ได้กลับมากที่สุด

2.3.5 ได้ส่งแบบสอบถามตามข้อ 2.3.3 ไปยังผู้บริหาร อาจารย์แพทย์ และแพทย์ในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ ศูนย์วิชาการ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชนในภาคใต้ โดยจำเพาะเจาะจง

2.3.5.1 คุณสมบัติของแพทย์ที่ได้ส่งแบบสอบถาม มีดังนี้

- แพทย์หรืออาจารย์แพทย์ในคณะแพทย์ หรือโรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป จะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีผลงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง
- นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดและนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชกรรมป้องกันที่มีความสนใจ เข้าร่วมประชุมวิชาการสม่ำเสมอและอยู่ในเครือข่ายระบาดวิทยาของภาคใต้
- แพทย์ในหน่วยงานวิชาการ จะต้องเป็นผู้ทำงานสนใจด้านวิชาการ เข้าประชุมวิชาการสม่ำเสมอและอยู่ในเครือข่ายระบาดวิทยาของภาคใต้
- แพทย์ที่ทำงานในโรงพยาบาลชุมชน จะต้องเป็นผู้มีความสนใจทางวิชาการ มีการร่วมประชุมวิชาการอย่างสม่ำเสมอ และออกความเห็นด้านวิชาการในระดับจังหวัด ซึ่งเสนอชื่อตามความเห็นของนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชกรรมป้องกันของแต่ละจังหวัด

2.3.5.2 จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มที่วางแผนส่งแบบสอบถามมีดังนี้

- อาจารย์แพทย์ แพทย์ ในมหาวิทยาลัย อย่างน้อยจำนวน 50 คน
- นายแพทย์สาธารณสุข, นายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชกรรมป้องกัน อย่างน้อยจำนวน10 คน
- แพทย์ในโรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป และศูนย์วิชาการ อย่างน้อยจำนวน10 คน
- แพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน อย่างน้อยจำนวน 30 คน

2.3.6 เมื่อแพทย์ได้รับแบบสอบถามจะพิจารณาเรียงลำดับ 10 โรคตามความคิดเห็นของแต่ละท่าน โดยพิจารณาจาก 20 โรคแรกที่มีค่า DALYs สูง หรือโรคอื่นที่มีปัญหาในท้องที่หรือโรคอาจที่มีปัญหาในอนาคต และแสดงความคิดเห็นในประเด็น ความรู้ที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหา เทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาและระบบบริการมีสามารถแก้ไขปัญหาได้ดีเพียงใด

2.3.7 การจัดการข้อมูล เมื่อได้รับแบบสอบถามที่ส่งกลับมา ดำเนินการเตรียมแบบสอบถามและจัดการข้อมูลดังนี้

2.3.7.1 การเตรียมแบบสอบถามเพื่อป้อนข้อมูล แบบสอบถามที่ต้องจัดการ ตรวจเช็คความเรียบร้อย แล้วลงรหัสโรคตาม ICD 10

2.3.7.2 ป้อนข้อมูล 2 ครั้ง เปรียบเทียบกันแล้วแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง

2.3.7.3 การจัดการข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม R โดยให้คะแนนตามลำดับของโรคอันดับแรกได้ 10 คะแนน และลดหลั่นลงเป็นลำดับจนถึงอันดับที่ 10 ได้ 1 คะแนน นำคะแนนของแต่ละโรครวมกัน และ เรียงลำดับโรคใหม่ตามผลรวมของคะแนน

2.3.7.4 แสดงลำดับความสำคัญของโรค 10 อันดับแรกที่สมควรได้รับการลงทุนเพื่อวิจัยทางสุขภาพในภาพรวมภาคใต้ และจำแนกตามกลุ่มเป้าหมายต่างๆเช่น แพทย์ในคณะแพทย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/ หน่วยงานวิชาการและโรงพยาบาล เป็นต้น และจำแนกตามพื้นที่ ได้แก่ แพทย์โรงพยาบาลในภาคใต้ตอนบนได้แก่ จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต พังงา และกระบี่ และ ภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดพัทลุง ตรัง สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

2.3.7.5 ใช้เทคนิค content analysis เพื่อประมวลและวิเคราะห์ข้อคิดเห็นในประเด็น ความรู้ที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหา เทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหา ระบบบริการมีความสามารถแก้ไขปัญหาได้เพียงใด และประเด็นการวิจัยในแต่ละโรค

2.3.8 ส่งผลการจัดลำดับความสำคัญของโรค 10 อันดับแรก และความเห็นเกี่ยวกับองค์ความรู้ เทคโนโลยีและระบบบริการรวมทั้งประเด็นการวิจัย ให้กลุ่มเป้าหมายทุกคนที่ส่งในครั้งแรกอีกครั้ง เพื่อให้แสดงความคิดเห็นและเสนอประเด็นในการวิจัยเพิ่มเติม

2.3.9 นำเสนอผลการศึกษาต่อทีมวิชาการส่วนกลางและแต่ละภูมิภาค และรวมข้อมูลทั้งหมดเป็นข้อมูลระดับประเทศ